

УДК. 349.412(477)

DOI 10.33244/2617-4154.1.2019.106-114

А. П. Лівак,
аспірант Університету ДФС України,
e-mail: livak61@gmail.com,
ORCID ID 0000-0003-1950-1609

ОБМЕЖЕННЯ ОБІГУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У цій статті проаналізовано питання щодо обмеження обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні, зокрема наявної заборони на продаж певної категорії таких земель та вплив таких обмежень на здійснення адміністративних функцій державними органами влади й органами місцевого самоврядування. Розглянуто передумови та причини обмеження обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні. Досліджено наслідки перевищення повноважень згаданими державними органами в частині порушення конституційних прав громадян України, а саме обмеження останніх у здійсненні їхнього права на власність.

Ключові слова: земельні ділянки, земельна частка (пай), сільськогосподарське призначення, адміністративні функції, мораторій, обмеження.

А. П. Ливак. Ограничение оборота земель сельскохозяйственного назначения в Украине: административно-правовой аспект

В этой статье проанализирован вопрос об ограничении оборота земель сельскохозяйственного назначения в Украине, в частности имеющегося запрета на продажу определенной категории таких земель и влияние таких ограничений на осуществление административных функций государственными органами власти и органами местного самоуправления. Рассмотрены предпосылки и причины ограничения оборота земель сельскохозяйственного назначения в Украине. Исследованы последствия превышения полномочий упомянутыми государственными органами в части нарушения конституционных прав граждан Украины, а именно ограничения последних в осуществлении их права на собственность.

Ключевые слова: земельные участки, земельный пай (пай), сельскохозяйственное назначение, руководство, мораторий, ограничения.

Мета статті. Висвітлити та обґрунтувати перевищення своїх повноважень органами державної влади, в тому числі Верховною Радою України під час реалізації адміністративних функцій у частині законодавчо встановленого мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні.

Постановка проблеми. Питання щодо реалізації земельної реформи в Україні постає досить гостро, починаючи з 90-х років минулого століття. Незважаючи на, здавалося б,

серйозні кроки у цьому напрямі, сьогодні наявна одна з найсерйозніших проблем пов'язана з відкриттям вільного ринку земель сільськогосподарського призначення. І ця проблема є штучною, адже мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні встановлено Верховною Радою України, нехтуючи обсягом своїх повноважень та правами громадян. Враховуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне визначити обсяг повноважень органів державної влади в рамках їхніх адміністративних функцій щодо обмеження прав громадян на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблем формування та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні та дослідженням оцінки дій органів державної влади щодо функціонування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні займалися багато вітчизняних вчених, серед яких потрібно окремо згадати нещодавні праці Ю. О. Лупенка, О. В. Ходаківської, І. Г. Кириленко, Б. Й. Пасхавер, О. І. Гуроров, Л. Я. Новаковський, В. В. Горлачук, Д. І. Бабміндра та ін. [5–11]. У тому числі в працях згаданих науковців висвітлено теоретичну основу, необхідну для формування вільного ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні. Також досліджувалися загальні засади функціонування ринку земель та необхідні передумови для його формування як окремого ринку. Згадані вчені оцінили як світовий досвід, так і національну стратегію ринку землі. Проте не було критично оцінено встановлення мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні як фактор гальмування земельної реформи в адміністративно-правовому аспекті. Зокрема, щодо встановлення такого мораторію внаслідок перевищення повноважень Верховною Радою України під час виконання нею своїх адміністративних функцій, що призвело до порушення основоположних прав громадян України – власників сільськогосподарської землі.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні законодавством України встановлено певне обмеження для власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення певної категорії. Зокрема, власники як фізичні, так і юридичні особи не мають змоги ні продавати, ні проводити інші дії, пов'язані з відчуженням таких земельних ділянок або змінювати їхнє цільове призначення. Таке законодавче обмеження існує, незважаючи на наявність статті 13 Конституції України, відповідно до якої держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності та їх рівність перед законом. Тобто Україна, рухаючись шляхом євроінтеграції, водночас нехтує основоположними правами громадян – правом вільного розпорядження своєю власністю, яка гарантована статтею 41 Конституції України [1].

Цікаво, що згадане обмеження запроваджене під час виконання державою в особі Верховної Ради України своїх адміністративних функцій. Так званий мораторій на відчуження земель сільськогосподарського призначення вперше затверджений Законом України від 18.01.2001 № 2242-III «Про угоди щодо відчуження земельної частки (паю)» (далі – Закон № 2242-III). Згідно із статтею 1 Закону № 2242-III власники земельних часток (паїв) тимчасово не можуть укладати угоди щодо купівлі-продажу, дарування земельної частки (паю) або іншим способом відчужувати зазначені частки (паї), крім передачі їх у спадщину та під час викупу земельних ділянок для державних і громадських потреб до врегулювання порядку реалізації прав громадян і юридичних осіб на земельну частку (пай) Земельним кодексом України [3]. При цьому в Законі № 2242-III йдеться про земельну частку (пай), що не є тотожним з поняттям «земельна ділянка», а тому потрібно вказати на

їхні відмінності для встановлення обсягів законодавчого обмеження права розпорядження земельними ділянками (земельними частками (паями) сільськогосподарського призначення.

Т. О. Коваленко характеризує земельну частку (пай) як оцінену в грошовому вираженні та визначену в умовних кадастрових гектарах частину переданих у колективну власність сільськогосподарських угідь недержавного сільськогосподарського підприємства, яка визначає рівновелику частку участі члена підприємства в земельному пайовому фонді господарства і може бути в установленому чинним законодавством порядку витребувана в натурі (на місцевості) в самостійну земельну ділянку [12, с. 104]. У свою чергу, земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленними межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами [2]. Іншими словами, земельна частка (пай) після її витребування або виділення в натурі (на місцевості) стає земельною ділянкою, в цьому випадку земельною ділянкою сільськогосподарського призначення, на яку розповсюджується мораторій на відчуження.

На думку А. М. Мірошніченка, на прикладі Закону № 2242-III можна побачити, що запровадження згаданої заборони було швидше політичним кроком і не обумовлювалось якимись існуючими проблемами чи загрозами [13]. Тобто в цьому випадку можна зробити висновок, що адміністративний ресурс держави було використано з політичних мотивів, а не для гарантування прав власників відповідних земельних ділянок.

Згодом було ухвалено новий Земельний кодекс України наприкінці 2001 року, який, на жаль, не вирішував питання щодо зняття мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення, а лише розширив перелік категорій земель, які підпадали під дію мораторію, та продовжив його дію. Так, з 2001 року мораторій щороку продовжувався, а згодом законами від 28.12.2008 та від 03.06.2008 мораторій фактично було зроблено безстроковим, його строк було продовжено до набрання чинності законами України про державний земельний кадастр та ринок земель [14].

Згідно з п. 15 Перехідних положень Земельного кодексу України (в редакції від 04.11.2018) до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, але не раніше 1 січня 2019 року, не допускається:

а) купівля-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, крім вилучення (викупу) їх для суспільних потреб;

б) купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку, відповідно до закону, та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб, а також крім зміни цільового призначення (використання) земельних ділянок з метою їх надання інвесторам – учасникам угод про розподіл продукції для здійснення діяльності за такими угодами [2].

Отже, починаючи з 2001 року і дотепер наша держава в особі Верховної Ради України, використовуючи свої функції та адміністративні важелі, ймовірно з політичних мотивів нехтує правами своїх громадян, які закріплені, в тому числі в положеннях Конституції України та Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що підтверджується таким. Так, відповідно до статті 19 Конституції України органи

державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. У свою чергу, як уже зазначалося, затвердження мораторію Верховною Радою України суперечить статтям 13 та 41 Конституції України, які гарантують захист прав усіх суб'єктів права власності та право останніх вільно розпоряджатися своєю власністю. Більше того, відповідно до статті 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше, ніж в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Таким чином, очевидно, що у випадку з підтриманням мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення Верховна Рада України перевищує свої повноваження під час виконання своїх адміністративних функцій та порушує основоположні права багатьох громадян України.

Вказану проблему з перевищенням повноважень Верховною Радою України під час здійснення своїх адміністративних функцій повинен був би вирішити Конституційний Суд України з огляду на таке.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Конституційний Суд України» (далі – Закону № 2136-VIII) Конституційний Суд є органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України [4]. Іншими словами, невідповідність існуючого мораторію нормам Конституції України мав би встановити Конституційний Суд України та усунути таку невідповідність у межах наданих йому повноважень.

Згідно з частиною 1 статті 7 Закону № 2136-VIII до повноважень Конституційного Суду України належить:

- вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- надання за зверненням Президента України або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України, або Кабінету Міністрів України висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їхню обов'язковість;
- вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України (їхніх окремих положень) за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України.

На початку 2018 року до Конституційного Суду звернулися 55 народних депутатів України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) пунктів 14, 15 Розділу X Перехідних положень Земельного кодексу України. На думку народних депутатів України, оскільки мораторій стосується не всіх земельних ділянок сільськогосподарського призначення, а лише окремих земель, така заборона ставить у нерівні умови власників земельних часток (паїв) та власників відповідних земельних ділянок щодо можливості розпорядження майном, яке належить їм на праві приватної власності. Здавалося б, що саме цього кроку не вистачало для скасування

довготривалого мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення в Україні. Проте 14.02.2018 ухвалою Конституційного Суду України відмовлено у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів щодо відповідності Конституції України (конституційності) пунктів 14, 15 Розділу X Перехідних положень Земельного кодексу України. Аргументами для відмови у відкритті конституційного провадження у справі наведено недостатність обґрунтування щодо невідповідності мораторію положенням Конституції України [15].

Розгляд питання щодо скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні вирішувалось не тільки Конституційним Судом України, а й Європейським судом з прав людини у справі «Зеленчук та Цицюра проти України», який прийняв правову позицію, протилежну позиції Конституційного Суду. Вважаємо за необхідне звернути увагу на відповідне рішення Європейського суду з прав людини у згаданій справі, адже такі рішення є обов'язковим для виконання Україною відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання та застосування практики Європейського суду з прав людини».

Так, 22 та 23 грудня 2015 року до Європейського суду з прав людини звернулися громадяни України, які отримали земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які підпадали під дію мораторію у спадок від своїх родичів. Посилаючись на статтю 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, заявники скаржились на законодавчі обмеження, застосовні до їх земельних ділянок. У своєму рішенні Європейський суд з прав людини зазначає, що ключовим фактором для виявлення судом порушення прав власності заявників було те, що Україна послідовно ставила мету надання дозволу на придбання та продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення після створення інфраструктури ринку. Проте всупереч оголошеній меті початковий мораторій був продовжений декілька разів і нині розглядається з усіма практичними цілями як невизначений, незважаючи на періодичні крайні строки для того, щоб законодавчий орган врегулював це питання, але ці строки не були виконані. Це свідчить про відсутність послідовності органів влади. Судом було зазначено, що державою не було встановлено справедливий баланс між загальними інтересами громади та правами власності заявників. Цікаво, що у рішенні було наголошено на тому, що у законодавстві інших держав Ради Європи відсутня відповідна заборона [16].

Таким чином, Європейським судом з прав людини було встановлено, що такі дії та методи України не вказують на забезпечення можливостей для завершення мораторію. У результаті Європейський суд з прав людини постановив, що Уряд України повинен вжити законодавчі заходи для забезпечення необхідного справедливого балансу для власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення [16].

Звісно, таке рішення Європейського суду з прав людини не означає, що Україна негайно скасує мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення, проте таке рішення є відправною точкою для відкриття реального відкритого ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні.

У продовження вищевикладеного хочемо звернути особливу увагу на рішення Донецького апеляційного суду у справі за позовом прокуратури до сторін договору обміну земельних ділянок: фізичної та юридичної особи. Так, 2016 року між фізичною та юридичною особами, які мали у власності земельні ділянки сільськогосподарського призначення, було укладено договір міни таких земельних ділянок. При цьому, на думку

прокуратури, одна із згаданих земельних ділянок підпадала під дію мораторію, тому, відповідно до пункту 15 Перехідних положень Земельного кодексу України, укладений договір міни не відповідає вимогам закону та має бути визнаний недійсним у судовому порядку. У свою чергу, суд першої та апеляційної інстанції стали на бік власників земельних ділянок та відмовили у задоволенні позовних вимог прокурора з огляду на таке. З висновків апеляційного суду вбачається, що процедура міни вищезазначених земельних ділянок є законним правом сторін – власників земельних ділянок та на підставі їхнього вільного волевиявлення може бути використане ними за їхньою взаємною згодою. При цьому суд у своїй постанові послався на деякі рішення Європейського суду з прав людини, відповідно до яких Україна з часу введення дії мораторію не змогла забезпечити упродовж багатьох років належного механізму реалізації права власності на землі сільськогосподарського призначення [17].

Висновок. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що мораторій на відчуження певних категорій земель сільськогосподарського призначення діє всупереч положень Конституції України та Протоколу 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. При цьому факт зловживання державними органами влади своїми повноваженнями та адміністративними функціями вже неодноразово визнано українськими та європейськими інституціями, які виокремили відсутність політичної та законодавчої волі на створення належного механізму відкриття вільного ринку землі сільськогосподарського призначення в Україні. Проте, враховуючи останні рішення органів судової влади, можемо обережно спрогнозувати, що невиконання органами державної влади своїх адміністративних функцій у частині відновлення порушених прав власників земельних ділянок може бути нівельовано рішеннями вітчизняних судових інстанцій на користь таких власників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Земельний кодекс України : Закон України : від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
3. Про угоди щодо відчуження земельної частки (паю) : Закон України від 18.01.2001 № 2242-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2242-14>
4. Про Конституційний Суд України : Закон України : від 13.07.2018 № 2136-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
5. Лупенко Ю. О. Наукові засади запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення / Ю. О. Лупенко, О. В. Ходаківська // Економіка АПК. – 2016. – № 12. – С. 5.
6. Кириленко І. Г. Актуальні проблеми земельного ринку в Україні / І. Г. Кириленко, В. П. Кравчук // Економіка АПК. – 2012. – № 5. – С. 26–29.
7. Пасхавер Б. Й. Ринок землі: світовий досвід та національна стратегія / Б. Й. Пасхавер // Економіка АПК. – 2009. – № 3. – С. 47–53.
8. Гуторов О. І. Концептуальні засади формування ринку земель сільськогосподарського призначення : зб. наук. праць ТДАУ / О. І. Гуторов ; Таврійський державний

агротехнологічний університет. – Мелітополь : Вид-во Мелітопольський типографія «Люкс», 2012. – № 2 (18), т. 1. – С. 114–120. – (Серія «Економічні науки»).

9. Новаковський Л. Я. Уповільнена хода земельної реформи / Л. Я. Новаковський // Дзеркало тижня. – 2015. – № 24. – 3 липня.

10. Горлачук В. В. Вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку ринку землі в Україні / В. В. Горлачук, А. А. Колосюк // Бізнес-навігатор. – 2011. – Вип. 25. – С. 197–209.

11. Бабміндра Д. І. Ринок землі: видимі й приховані ризики / Д. І. Бабміндра // Землевпоряд. вісник. – 2008. – № 1. – С. 9–15.

12. Літопис кафедри трудового, земельного та екологічного права / ред. : В. І. Андрейцев; Євраз. асоц. правн. шк. та правників, Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Юридичний факультет. Кафедра трудового, земельного і екологічного права. – К., 2007. – 224 с.

13. Мірошніченко А. М. Соціально-економічні та правові аспекти мораторію на відчуження приватних земель сільськогосподарського призначення / А. М. Мірошніченко, А. Д. Юрченко. – 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://amm.org.ua/images/stories/Land_Law_Materials/Miroshnychenko_Yurchenko_Moratorij.PDF.

14. Мірошніченко А. М. Мораторію – ні! [Електронний ресурс] / А. М. Мірошніченко. – Режим доступу : http://amm.org.ua/ua/moratoriuni#_FN_1.

15. Ухвала Конституційного Суду України у справі : від 14.02.2018 № 2-1/2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/4-u_2018.pdf.

16. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of Zelenchuk and Tsyutsyura v. Ukraine (application Nos. 846/16 and 1075/16) [Electronic resource]. – Access mode : <file:///C:/Users/%D0%A2%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D0%B0/Downloads/Judgment%20Zelenchuk%20and%20Tsyutsyura%20v.%20Ukraine%20%20ban%20on%20sale%20of%20agricultural%20land.pdf>.

17. Постанова Донецького апеляційного суду у справі : від 10.10.2018 № 227/1505/18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77102418>.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy : vid 28.06.1996 № 254k/96-VR [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.

2. Zemelnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy : vid 25.10.2001 № 2768-III [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

3. Pro uhody shehodo vidchuzhennia zemelnoi chastky (paiu) : Zakon Ukrainy : vid 18.01.2001 № 2242-III [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2242-14>.

4. Pro Konstytutsiinyi Sud Ukrainy : Zakon Ukrainy : vid 13.07.2018 № 2136-VIII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.

5. Lupenko Yu. O. Naukovi zasady zaprovadzhennia rynkovoho obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia / Yu. O. Lupenko, O. V. Khodakivska // Ekonomika APK. – 2016. – № 12. – S. 5.

6. Kyrylenko I. H. Aktualni problemy zemelnogo rynku v Ukraini / I. H. Kyrylenko, V. P. Kravchuk // *Ekonomika APK*. – 2012. – № 5. – S. 26–29.
7. Paskhaver B. Y. Rynok zemli: svitovyi dosvid ta natsionalna stratehiia / B. Y. Paskhaver // *Ekonomika APK*. – 2009. – № 3. – S. 47–53.
8. Hutorov O. I. Kontseptualni zasady formuvannia rynku zemel silskohospodarskoho pryznachennia / O. I. Hutorov; zb. nauk. prats TDAU / Tavriiskyi derzhavnyi ahrotekhnolohichniy universytet. – Melitopol : Vyd-vo Melitopolskyi typohrafiia «Liuks», 2012. – № 2 (18), t. 1. – S. 114–120. – (Seriia «Ekonomichni nauky»).
9. Novakovskiy L. Ya. Upravlinennia khoda zemelnoi reformy / L. Ya. Novakovskiy // *Dzerkalo tyzhnia*. – 2015. – № 24. – 3 lyp.
10. Horlachuk V. V. Vdoskonalennia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu rozvytku rynku zemli v Ukrainy / V. V. Horlachuk, A. A. Kolosiuk // *Biznes-navihator*. – 2011. – Vyp. 25. – S. 197–209.
11. Babmindra D. I. Rynok zemli: vydymi y prykhovani ryzyky / D. I. Bibmindra // *Zemleporiad. visnyk*. – 2008. – № 1. – S. 9–15.
12. Litopys kafedry trudovoho, zemelnogo ta ekolohichnoho prava / red. : V. I. Andreitsev; Yevraz. asots. prav. shk. ta pravnykiv, Kyivskiy natsionalnyi un-t im. Tarasa Shevchenka. Yurydychnyi fakultet. Kafedra trudovoho, zemelnogo i ekolohichnoho prava. – K., 2007. – 224 s.
13. Miroshnychenko A. M. Sotsialno-ekonomichni ta pravovi aspekty moratorii na vidchuzhennia pryvatnykh zemel silskohospodarskoho pryznachennia / A. M. Miroshnychenko, A. D. Yurchenko. – 2006 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://amm.org.ua/images/stories/Land_Law_Materials/Miroshnychenko_Yurchenko_Moratorij.PDF.
14. Miroshnychenko A. M. Moratorii – ni! / A. M. Miroshnychenko [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://amm.org.ua/ua/moratoriyuni#_FN_1.
15. Ukhvala Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi : vid 14.02.2018 № 2-1/2018 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/4-u_2018.pdf.
16. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of Zelenchuk and Tsyutsyura v. Ukraine (application Nos. 846/16 and 1075/16) [Electronic resource]. – Access mode : <file:///C:/Users/%D0%A2%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D0%B0/Downloads/Judgment%20Zelenchuk%20and%20Tsytsyura%20v.%20Ukraine%20%20ban%20on%20sale%20of%20agricultural%20land.pdf>.
17. Postanova Donetskoho apeliatsiinoho sudu u spravi : vid 10.10.2018 № 227/1505/18 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77102418>

A. P. Livak. Restrictions on the land of agricultural appointment in Ukraine: administrative and legal aspects

There have been significant market transformations in the agrarian sector of the economy regarding the circulation of agricultural land after the independence of Ukraine. Thus, during the last decades, prerequisites have been created for the introduction of an open market for agricultural land. However, in spite of the sufficiently clear need to open such a market, the moratorium on the sale of agricultural land is currently in place in Ukraine for a long time. The article analyzes the issues of restricting the circulation of agricultural land in Ukraine, in particular, the existing ban on the sale of a certain category of such lands and the impact

of such restrictions on the exercise of administrative functions by public authorities and local self-government bodies. The preconditions and reasons for limiting the turnover of agricultural land in Ukraine are considered. In particular, the central question of this article is: does such a restriction on the sale of agricultural land within the limits of the powers of certain bodies of state power, using its administrative functions, is fixed? In other words, in this case, a critical assessment is made of the legitimacy of actions of state authorities, including but not limited to the Verkhovna Rada of Ukraine, which has established a moratorium on the sale of agricultural land. At the same time, the consequences of exceeding the powers of the mentioned state bodies in the part of violations of the constitutional rights of Ukrainian citizens, in particular the restraint of the latter in the exercise of their right to property, have been explored separately. After all, the disposal of its property is integral part of the property right, is guaranteed by the main law of the state - the Constitution of Ukraine. Thus, according to the research, it was concluded that some provisions of the Land Code of Ukraine directly contradict the Constitution of Ukraine and ignore the fundamental rights of citizens, which is inadmissible.

Key words: *land, land parcel, agricultural purpose, administrative functions, moratorium, restriction.*

Стаття надійшла до редколегії 14 березня 2019 року